



# **DIENAAR MET HART EN ZIEL**

Eenakter geschreven ter gelegenheid van de zesde  
familiedag Hogewoning op 24 september 2005

door

**FRANK C. HOOGEWONING**

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.  
(Grimas Theatergrime verkoop)  
Tel: 072 - 5 11 24 07  
E-mail: [info@toneeluitgeverijvink.nl](mailto:info@toneeluitgeverijvink.nl)  
Website: [www.toneeluitgeverijvink.nl](http://www.toneeluitgeverijvink.nl)

## VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **DIENAAR MET HART EN ZIEL** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **FRANK C. HOOGEWONING** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

**Copyright: © Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv**

**Internet: [www.toneeluitgeverijvink.nl](http://www.toneeluitgeverijvink.nl)**

**E-mail: [info@toneeluitgeverijvink.nl](mailto:info@toneeluitgeverijvink.nl)**

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (youtube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: [www.ibva.nl](http://www.ibva.nl)

Email: [info@ibva.nl](mailto:info@ibva.nl)

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

**Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.**

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

#### **Vergunning tot opvoering:**

1. Aankoop van minimaal **7** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op [www.ibva.nl](http://www.ibva.nl) of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

#### **Vergunning tot HER-opvoering(en):**

1. U vult het aanvraagformulier in op [www.ibva.nl](http://www.ibva.nl) of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

**Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.**

**Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.**

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,  
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.  
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten  
van u te claimen, of te innen.**

## **PERSONEN:**

Hendrik Hogewoning - dienaar van justitie

Aagje Glasbergen - zijn huishoudster

Teunis de Jager - de schout van Rijnsburg

Leendert Schoneveld - zijn knecht

Pieterneel - een rondtrekkende koopvrouw

Grietje - een Katwijkse visvrouw

Cornelis Hogewoning - kroegbaas in Amsterdam, zoon van Hendrik.

## Scène 1

1 januari 1801. Het gevangenhuis annex woning van Hendrik Hogewoning, de dienaar van justitie. Het is nog donker. Hendrik ligt op de grond midden in de ruimte met aan de ene kant zijn huisraad en bed en aan de andere kant de deur naar de cellen. De deur staat half open. Het wordt langzaam licht en er wordt aan de deur van het gevangenhuis geklopt. Hendrik reageert niet. Dan betreedt zijn huishoudster de ruimte met brood en melk als ontbijt.

Aagje: *(roept)* Heer Hogewoning, bent u wakker, heer Hogewoning! Heer Hogewoning, waarom antwoordt u niet? Ik breng uw ontbijt. *(ziet Hendrik op de grond liggen)* Allemachtig, wat is hier aan de hand. *(tot zichzelf/het publiek)* Oh, oh, gisteravond vast en zeker naar de kruik gegrepen... Nou ja vooruit, op Oudejaarsavond moet dat kunnen. Dan laten we ons allemaal wel eens gaan. Helemaal nu we een nieuwe eeuw zijn begonnen. Toch gek, eigenlijk is het niks voor onze dienaar van justitie om zoiets te doen. *(Hendrik kreunt zachtjes en beweegt een beetje)* Heer Hogewoning...? *(loopt naar hem toe en knielt)*

Hendrik: *(half kreunend)* Oh mijn hoofd, wat is er met mijn hoofd gebeurd?

Aagje: *(pakt een lege kruik van de grond)* Nou, nou, ik geloof dat ze 'm hier goed geraakt hebben. *(ruikt aan de kruik)* Jenever, mm... *(giet enkele druppels uit de kruik op haar hand, kijkt schichtig om zich heen en likt verlekkerd de druppels van haar hand af)*

Hendrik: *(komt langzaam overeind en grijpt naar zijn hoofd)* Mijn hoofd... staat in brand... mijn hoofd doet zeer, alles doet zeer.

Aagje: Ja, dat is gemeen spul hè, dat huppelwater uit Schiedam. Ik zie maar al te vaak dat de heren geen maat kunnen houden. En dan de volgende ochtend, is het hommeles. Voor mij is dat niks, hoor. Geef mij maar een lekker advocaatje of *(min of meer fluisterend naar het publiek)* nog beter een stiekem Oranjebittertje. Op de gezondheid van de Prins!

Hendrik: *(verward)* Wat is er gebeurd. Ik ben duizelig, m'n hoofd voelt raar. Alles is wazig om me heen. Waar ben ik? Waarom lig ik op de grond? *(klampt zich aan Aagje vast)* Ben jij dat, trouwe Aagje van me? Je moet me even steunen.

Aagje: Hier ben ik heer. Laat me u overeind helpen. *(tast naar hoofd van Hendrik)* Maar heer Hogewoning, u bent gewond, u moet uw hoofd flink hebben gestoten vannacht. Dat komt er nou van, van

dat drinken. En dan slapen op de grond. Als de schout of de burgemeesters daar lucht van krijgen, is het gedaan met u.

Hendrik: Maar Aagje, ik heb gisteravond helemaal niet gedronken. Je weet toch dat ik nooit drank aanraak als ik een gevangene onder mijn dak heb. En zeker nu niet.

Aagje: *(ruikt aan Hendriks adem en trekt een afkeurend gezicht)* Ik weet niet wat ik moet geloven... maar laat me eerst de wonde eens bekijken. *(pakt een doekje en bet voorzichtig het hoofd van Hendrik)* Ik geloof dat het meevalt. Ik voel geen bult.

Hendrik: *(komt langzaam weer bij zijn positieven)* Laat mij maar even tot mezelf komen, Aagje. Breng eerst maar even het brood naar de cel. De sleutel hangt achter de deur, je weet wel.

Aagje: Naar die verachtelijke lichtekooi uit Sassenheim, die moordenares... kunt u niet zo dadelijk zelf... nou ja, onder de omstandigheden... omdat u het zo vraagt. Een vrouw die haar eigen kind heeft gedood, wil ik liever niet in de ogen kijken *(loopt naar de deur van de cel, grijpt naar de sleutel maar die hangt er niet, zij reageert verbaasd en gaat morrend af)*

Hendrik: *(loopt naar een stoel, schopt tegen lege kruik op de grond en gaat zitten)* Mijn hoofd, mijn arme hoofd...

Aagje: *(vanuit de cel, buiten beeld)* Allemachtig nog aan toe, ze is verdwenen. *(komt podium op)* Heer Hogewoning, ze is verdwenen, het gemene loeder zit niet meer in het cachot... *(luid)* Ze is ontsnapt, de moordenares is ontsnapt!

Hendrik: *(komt overeind, pakt de schouder van Aagje en loopt wankelend met haar richting cel)* Dat kan toch niet waar zijn, dat kan toch niet waar zijn. Dat is me nog nooit overkomen. Nooit in de twintig jaar dat ik dienaar van justitie ben, is er iemand uit mijn gevangenis ontsnapt.

Aagje: *(opgewonden)* De sleutel hing er niet. En de deur is los ... ze is wel degelijk ontsnapt. Wat een onheil, de vuige moordenares is ontsnapt. Schande komt over Rijnsburg.

Hendrik: Vlug Aagje, ga heen en waarschuw de schout. Laat hem zo snel mogelijk hierheen komen.

Aagje: Ik vlieg al heer Hogewoning. Maar hoe moet het dan ondertussen met u?

Hendrik: Ik kan heel best voor mezelf zorgen. Ga nu maar gauw.

Aagje: *(nog steeds opgewonden)* Vreselijk, ze is ontsnapt, het loeder is ontsnapt. Oh, als ik haar in mijn handen krijg, dan... *(gaat af)*

## Scène 2

Hendrik loopt plotseling weer normaal door de ruimte. Haalt een verband uit een doos en doet dat zelf om zijn hoofd. Mompelt wat in zich zelf. Gaat zitten met zijn hoofd in zijn handen. Geroezemoes, de schout en zijn knecht komen binnen.

Schout: Wel drommel, Hogewoning, wat is hier gepasseerd vannacht.

Hendrik: Ik weet het niet heer Schout, ik werd vanochtend wakker op de vloer. De celdeur stond open en van de gevangene geen spoor. Mijn hoofd doet pijn, heer, ze moeten me op mijn hoofd hebben geslagen. Ik weet me niets te herinneren.

Schout: Leendert, doorzoek het gevang en kijk wat je te weten komt.

Leendert: Tot uw orders, heer Schout. *(gaat af)*

Schout: *(loopt door de ruimte, struikelt bijna over een drankkruik, pakt deze op)* Zo Hogewoning, dus jij kunt je niets herinneren. *(ruikt aan de drankkruik)* Mmm..., zeg eens Hogewoning, heb je bezoek gehad gisteravond?

Hendrik: Neen, heer Schout, ik was de hele avond alleen. Ook al was het Oudjaar, plicht is plicht. En sinds de dood van mijn lieve vrouw negen jaar geleden doe ik niet meer aan feesten en partijen.

Schout: Vreemd. Als ik zo eens rond kijk zou ik zeggen dat het hier gisteravond een gezellige boel is geweest. Drank, etensresten,... het is dat ik je zo'n goede naam hebt hier in Rijnsburg. Ik zou bijna denken dat er hier een drinkgelag heeft plaatsgevonden.

Hendrik: Dat kan niet zijn, heer Schout. Maar ik herinner me niet veel. Het enige wat ik nog weet is dat Aagje me overeind heeft geholpen. Zo is het gegaan, vraagt u het Aagje maar.

Schout: Dat zal ik zeker doen. En ik zal ook anderen ondervragen. Iemand moet iets gemerkt hebben van wat zich hier heeft afgespeeld.

Hendrik: Wellicht. Gister was het Oudjaar. Er moet veel volk op de been zijn geweest.

Schout: Praat me er niet van. Ik en mijn mannen hadden de handen vol aan die feestvierders. Sommigen hadden zich weer getooid met oranje linten. Als de soldaten van het Bataafse regiment daar lucht van hadden gekregen, dan waren de poppen weer aan het dansen. Mijn voorgangers hebben daar genoeg ellende mee beleefd en...

Leendert: *(komt op)* Heer Schout, na een grondige inspectie van het gevang en de daartoe toegang gevende deur, alsmede van slot en

grendel van de voornoemde deur, en intensief onderzoek van de ter plaatse aanwezige sporen...

Schout: (*onderbreekt hem*) Wel drommel kerel, spreek toch eens gewoon Hollands in plaats van procesverbaals! Wat is je conclusie?

Leendert: De gevangene in kwestie, van het vrouwelijk geslacht, luisterend naar de naam Marietje Krijnen Koper, is niet aangetroffen op de plaats waar ze zou moeten zijn.

Schout: (*niet begrijpend*) Huh? In gewoon Hollands, zei ik toch!

Leendert: (*luid*) Ze is ontsnapt!

Schout: Ga naar het wachthuis en verzamel de mannen voor een klopjacht. Ze kan nog niet ver weg zijn, die moordnares. Hier op Rijnsburg heeft ze van niemand hulp te verwachten. We moeten haar de pas afsnijden voordat ze Sassenheim bereikt.

Leendert: Hoe kunt u er zo zeker van zijn dat ze daarheen zal vluchten?

Schout: Misdadigers keren altijd terug naar de plaats van hun misdrijf. Dus dat zal zij ook doen. Lees je opsporingshandboek, Leendert.

Leendert: Als u het zegt heer Schout, als u het zegt. Moet ik een bode sturen naar de schout van Sassenheim?

Schout: Neen, voorlopig behandelen we dit zelf. Stuur de mannen op weg, met de hond, en zoek in het dorp naar getuigen van vannacht. Breng ze naar hier dan zal ik ze ondervragen. En stuur Aagje weer naar binnen. Haar wil ik als eerste spreken.

Leendert: Tot uw orders, heer Schout. (*gaat af*)

Hendrik: (*kreunt*) Oh mijn hoofd. Mijn hoofd doet nog zo'n pijn.

Schout: Toe Hogewoning, verman je wat. Die hoofdpijn is nog maar het begin. Deze affaire zou je wel eens de kop kunnen kosten. Je weet dat burgemeester De Beer er erg op gebrand is die moordnares te zien sterven op het schavot.

Aagje: (*komt op*) Had u mij laten roepen heer Schout?

Schout: Ja Aagje, je moet me vertellen wat je weet over de gebeurtenissen van gisteren.

Aagje: Gisteravond heb ik om zeven uur het eten gebracht voor heer Hogewoning. En voor die... verachtelijke vrouw. Oh, het liefst had ik vergif in haar eten gedaan. Maar dan zou ik heer Hogewoning kwaad doen en dat is het laatste wat ik wil.

Schout: Je toewijding aan Hogewoning is mij bekend, maar ik gelast je de waarheid te spreken.

Aagje: Maar het is de waarheid heer. Ik heb eten gebracht en daarna ben ik weggegaan. De volgende ochtend vond ik heer Hogewoning op de vloer. De rest weet u.



Schout: En je hebt verder geen bezoekers gezien?

Aagje: Nee, 's avonds niet. Alleen burgemeester De Beer, maar die ging net weg toen ik met het eten kwam.

Schout: Hoor ik dat nu goed? De Beer was hier? Klopt dat Hogewoning?

Hendrik: Hij kwam hier tegen zessen binnenvallen. Dat bevreesdde me, want het was immers Oudjaar. Hij eiste de sleutel van de cel en heeft kort met de gevangene gesproken. Ik weet niet waarover, want ik mocht daar niet bij zijn. Daarna is hij min of meer stampvoetend weggelopen. Hij heeft niet eens afscheid genomen.

Aagje: Ik kwam net binnen en hij liep me straal voorbij. Zonder ook maar te groeten. En dat terwijl ik geregeld bij hem over de vloer kom. Zijn dienstbode Kaatje is immers bij mij in opleiding.

Schout: Hoogst merkwaardig gedrag voor een burgemeester. Hij lijkt wel bezeten van deze zaak. Voor de rechtbank riep hij om het hardst dat ze schuldig was. Hij was het die de andere welgeboren mannen overtuigde om Marietje Krijnen te veroordelen tot de dood. En nu dit.


Hendrik: Hij wilde het schavot al opstellen nog voordat de inkt van het vonnis droog was. Maar ik neem mijn orders van u heer Schout; niet van de burgemeesters of de schepenen.

Schout: Dat spreekt voor zich. Maar vergis je niet Hogewoning. Als blijkt dat jij nalatig bent geweest, dan kan ik je niet redden. Dan is de beer los. (*lacht om zijn eigen woordspeling*) En dat zou ik ook niet willen. Wie naar de kruik grijpt, terwijl hij een gevangene moet bewaken, die verdient niet beter.

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via [www.toneeluitgeverijvink.nl](http://www.toneeluitgeverijvink.nl) de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 [info@toneeluitgeverijvink.nl](mailto:info@toneeluitgeverijvink.nl)

 072 5112407



**“Samenspelen” is ons motto**